

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Martini Bonacinæ Vtrivsque Signatvræ Referendarii
Compendium Omnium Operum de Theologia Morali,
omnibusque conscientiæ nodis**

Bonacina, Martino

Coloniæ Agrippinæ

Excommunicationis majoris effectus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41152

gia. Ang. Euchar. 3. n. 36. Sylv. ib. n. 15. Viu. de Euchar. 116. 150.
Azor. l. 10. c. 25. q. 8.

Eucharistiam indignè sumens in die Paschatis, satisfacit
præcepto Az. l. 7. c. 41. q. 2. Reclamant alii. Emm. Sa in Aphor.

Excommunicatio.

Vide v. Censura, Clericus, Distributiones, Duellum, Hæresis.

1. Excommunicatio est censura Ecclesiastica, qua homo
baptizatus privatur aliquibus bonis communibus; videli-
cet consortio fidelium, participatione sacramentorum, &
communibus Ecclesiæ suffragiis. Minor excommunicatio
non privat tot bonis quot major. tom. 1. de Excommunicatio-
ne, disp. 2. q. 1. punct. 1. n. 2. & 3.

2. Quando fertur aliqua excommunicatio absque restri-
ctione majoris, vel minoris, sermo est de majori excommu-
nicatione, quæ absolutè & simpliciter dicitur excommuni-
catio. ib. punct. 2. n. 2.

3. Censuræ latæ à visitoribus censentur latæ quodam-
modo per modum statuti, si latæ sunt intentione, ut perpe-
tuo durent, seu donec revocentur. ib. n. 3.

Excommunicationis majoris effectus.

4. Excommunicatus majori excommunicatione privatur
communibus Ecclesiæ suffragiis, peccatque mortaliter ap-
plicans excommunicato communia suffragia, ut Horas Ca-
nonicas, vel orationes Missæ, &c. Imò orans pro excommu-
nicato vitando incurrit minorem excommunicationem,
excepto die Parasceves, quo die specialiter Ecclesia orare
solet publicè pro hæreticis excommunicatis, ad imitatio-
nem Christi, qui pro inimicis oravit. Nec refert quòd ex-
communicatus sit contritus. ib. q. 2. punct. 1. n. 3. 4. & seq.

5. Quilibet excommunicatus, quamvis toleratus & non
vitandus, privatur communibus Ecclesiæ suffragiis. ib. §. 1.
m. 1.

6. Ut clerici percussor sit vitandus, requiritur notorium
facti, id est, ut percussio nequeat ulla tergiversatione celari.
Ad notorium facti plures requiruntur testes, quàm de-
cem respectu magnæ communitatis; & sex respectu par-

væ vicinæ. Neque teneor vitare eum, qui coram me percussit clericum, eo tempore quo non aderant sufficientes testes ad notorium facti. *lb. n. 3. & seq.*

7. Suspensus, vel interdictus, vel irregularis vitandus, dicitur ille, qui denunciatus est suspensus, vel interdictus, vel irregularis: qui verò nondum est denunciatus, dicitur toleratus, & non vitandus *lb. n. 8.*

8. Valida est confessio ejus qui confitetur peccata Sacerdoti excommunicato, vel suspenso, vel irregulari nondum denunciato, quem nesciebat esse excommunicatum, &c. *lb. n. 9.*

9. Excommunicatus, qui nondum obtinuit absolutionem excommunicationis, privatur communibus Ecclesiæ sacramentis, quamvis sit contritus, & jam resipuerit à delicto, quia excommunicatio suum semper habet effectum donec auferatur. *lb. §. 2. n. 1.*

10. Sacrificium Missæ oblatum à Sacerdote in persona Christi, & ut ministro ab ipso deputato, prodest excommunicato, si ei applicetur à Sacerdote, tum quoad impetrationem, tum quoad satisfactionem: tamen non ei prodest quoad fructum & valorem provenientem ex parte Ecclesiæ. *lb. §. 3. n. 3. & seq.*

11. Sacerdos potest in Missa, tamquam persona privata & particularis orare pro quolibet excommunicato. Præterea licitum est recitare privatas orationes, vel alia pia opera facere pro excommunicatis, modo non fiant tamquam ab Ecclesiæ ministris. *lb. n. 6. & 8.*

12. Excommunicatus validè recipit sacramenta, quoad substantiam, nisi fortè quis excipere velit pœnitentiæ sacramentum; quod tamen validè similiter recipit, non solum quoad substantiam, verùm etiam quoad effectum, quoties inculpabiliter ignorat se esse excommunicatum, & ita confitetur peccata sua. Unde poterit quis absolvi aliquando à peccatis, quamvis nondum fuerit absolutus à censura; secus dicendum de accedente ad sacramentum pœnitentiæ, scilicet quando se esse excommunicatum: nam illius confessio invalida est, quia ponit obicem ad gratiam actualiter peccando. *lb. p. 2. §. 1. n. 1. 2. & 3.*

13. Excommunicatus etiam toleratus, regulariter loquendo, peccat mortaliter, suscipiendo aliquod sacramentum, nullam tamen incurrit pœnam, excepta susceptione sacramen-

menti ordinis, quæ inducit irregularitatem. *ibid. num. 5.*

14. Sacerdos administrans sacramenta excommunicato tolerato, seu non vitando non peccat ex vi censuræ, peccat tamen graviter si respiciamus jus naturale ac divinum, nisi fortè is cui administrat, sit peccator occultus, & publicè petat sibi administrari; aut dicat se absolutum: nam potest sacerdos huic excommunicato occulto credere si sit fide dignus. Denique non peccat sacerdos ministrando sacramento excommunicato, quando ipse excommunicatus non peccat petendo. *ibid. §. 2. n. 1. & seq.*

15. Ministrans sacramenta excommunicato vitando, propter mortale peccatum, incurrit primò minorem excommunicationem (hanc enim fideles incurrunt participando cum excommunicatis vitandis:) secundò incurrit ipso jure interdictum ab ingressu Ecclesiæ.

Clerici participantes in divinis officiis cum excommunicatis à Papa, incurrunt excommunicationem Papæ reservatam, si participant scienter, sponte, & si sit nominatim declaratus; & si participant recipiendo illum in divinis officiis *ibid. num. 7.*

16. Sacramenta administrata ab excommunicato tolerato valida sunt, consequenter validum est matrimonium, cui assistit parochus excommunicatus toleratus, *ibid. §. 3. num. 1. & 2.*

17. Petens sacramenta ab excommunicato tolerato, non peccat mortaliter, non solum quando ignorat illum esse excommunicatum (tunc enim certum est excusari à peccato ratione ignorantia;) sed etiam quando scit illum esse excommunicatum; sive excommunicatus sit proprius parochus, sive alius sacerdos, sive adsit necessitas petendi, sive non. sive ille sacerdos excommunicatus sit paratus administrare sacramenta, sive non; quia petens utitur jure suo, nec dicitur cooperari peccato excommunicati. *ibid. num. 4. & seq.*

18. Confessio facta excommunicato vitando iteranda est, & præterea exprimendum est peccatum, quod pœnitens commisit communicando in sacris cum excommunicato vitando, nisi fortè excusetur à peccato ratione ignorantia. Ratio est, quia excommunicatus vitandus caret jurisdictione; cetera quæ non respiciunt jurisdictionem, valida sunt, facta ab excommunicato vitando: excommunicatus tamen

incurrit irregularitatem administrando sacramenta, vel celebrando, seu exercendo actum proprium ordinis, petenteque aut recipiens sacramenta ab excommunicato vitando extra necessitatem, graviter peccat: recipiens autem sacramentum ab excommunicato tolerato non delinquit, cum non teneatur illum vitare, sicut tenetur excommunicatum denunciatum, seu vitandum. *ibid.* §. 4. num. 1. & seq.

19. Audiens Missam tempore excommunicationis graviter peccat; facit enim contra obligationem censurae in re gravi; secus dicendum de interserviente Missae quando nullus alius adest. Excommunicatus non audiendo Missam in die festo, non peccat mortaliter ratione omissionis sacri praesentis, etiam si per eum sit ne absolvatur, quia praecipuum Ecclesiae de Missa audienda, cadit solum super eos qui non sunt impediti *ibid.* punct. 3. §. 1. num. 1. & seq.

20. Excommunicatus qui Missam audit, praeter mortale peccatum, nullam poenam incurrit: verum tamen est Sacerdotem excommunicatum, qui sua auctoritate est causa, ut Missa vel alia divina officia coram se celebrentur, incurrere irregularitatem; & admonitum a celebrante, ut exeat, incurrere novam excommunicationem Papae reselectam, si nolit exire. *ibid.* mem. 7. & 8.

21. Audientes Missam cum excommunicato vitando, peccant mortaliter. Item celebrans coram excommunicato vitando, non solum peccat mortaliter, &c. sed etiam incurrit interdictum ab ingressu Ecclesiae, si celebret scienter coram illo. *ibid.* num. 9. & 10.

22. Qui interest Missae, aut celebrat, dum ibidem adest excommunicatus toleratus, non peccat prosequendo Missam. Si vero adest excommunicatus vitandus, admonendus est ut exeat, vel expellendus vi. Quod si non velit exire, & non possit expelli sine periculo, omittenda sunt divina officia, & Missa ipsa, modo nondum inchoata si consecratio: si tamen post Missam inchoatam Sacerdos advertat ad elle cadaver publici excommunicati, non tenetur Missam inchoatam relinquere; prohibetur tamen aliquod opus circa illud cadaver exercere. *ibid.* n. 11. & seq.

23. Quando excommunicatus est in una capella audiens unam Missam, & ego Missam facio in alia capella non tenor desistere a Missa facienda: cum non dicar communicare cum excommunicato existente in alia capella, ibique Missam

Missam alterius Sacerdotis audiente. *ibid. numer. 16.*

24. Excommunicatus sive sit religiosus professus, sive clericus habens beneficium, vel ordines sacros, potest & tenetur privatim, (non enim potest socium adhibere,) persolvere horas Canonicas, sicut tenebatur ante excommunicationem: quia par non est, ut delinquens commodum reportet ex suo delicto: non poterit tamen dicere, *Dominus vobiscum*. Excusatur Capellanus, aut famulus inserviens ratione officii sui suo domino excommunicato. *ibid. § 2. n. 3. & seq.*

25. Orationes publicæ quæ offeruntur ab excommunicato tolerato, profunt quoad valorem quem habent ex parte Ecclesiæ. *ibid. n. 7.*

26. Præterea excommunicatus potest more laicorum benedicere mensæ, munire se signo crucis, adorare Eucharistiam, aut illam comitari, &c. Item potest & interesse concioni, nam cum tendat ad illius salutem, & emendationem, ei non prohibetur. *ibid. n. 9. & 10.*

27. Præceptor legens lectionem coram discipulis, quorum unus est excommunicatus, seclusa alia necessitate, tenetur relinquere opus inceptum, si unus ex discipulis sit excommunicatus vitandus. *ibid. num. 12.*

28. Excommunicatus qui nondum fuit absolutus in vita, aut post mortem, privatur Ecclesiastica sepultura, donec absolvatur: & sepeliens excommunicatum vitandum in loco sacro, graviter peccat, etiamsi excommunicatus dederit signa contritionis. Imo si ossa alicujus excommunicati vitandi sepulta fuerint in loco sacro cum aliis fidelibus, projicienda sunt è loco sacro, qui postea remanet pollutus. Adde illos peccare, qui Psalmos concinunt, dum cadaver excommunicati vitandi defertur ad sepulturam, hæc enim est quedam communicatio cum excommunicato. Qui scienter sepelit excommunicatum vitandum in loco sacro, incurrit majorem excommunicationem, à qua nequit absolvi, donec satisfactionem dederit ad arbitrium Episcopi, *ibid. § 3. num. 1. & seq.*

29. Collatio & præsentatio beneficii facta excommunicato, quamvis tolerato, invalida est: neque excommunicatus etiam invincibiliter ignorans se esse excommunicatum, valide recipit, quia error non tollit excommunicationem. Item collatio pensionis facta excommunicato titulo clericali, est invalida. Valide tamen conferri potest beneficium illi,

illi, qui tempore collationis falsò creditur excommunicatus. Similiter validè acceptatur beneficium ab eo, qui tempore collationis & electionis non erat excommunicatus, nec sit excommunicatus tempore acceptationis beneficii. Difficultas est, an beneficium retineri possit ab eo, cui facta fuit collatio tempore excommunicationis, sed eam accepit post obtentam absolutionem? Respondendum retineri non posse, quia in hoc casu nullus est titulus electionis, presentationis, &c. Quare excommunicatus qui obtinuit beneficium, vel pensionem eo tempore, quo detinebatur in vinculo excommunicationis, petere debet absolutionem excommunicationis, eaque obtenta curare debet, ut beneficium sibi de novo conferatur ab eo, ad quem pertinet illius beneficii collatio: quòd si excommunicatus sit occultus, non tenetur se manifestare, nisi fortè cesset scandalum, aut periculum infamiae, & nullo alio iusto & honesto titulo possit excusare ab acceptando beneficio *ibid p 4 §. 1. n. 1. & seq.*

30. Beneficiarius, qui lapsus est in excommunicationem post beneficii consecrationem, non est privatus fructibus, redditibus, vel distributionibus beneficii; consequenter neque tenetur eos à se sponte abdicare, modo exequatur opera & officia beneficii, sive excommunicatus sit curator animarum, sive sit Canonicus, sive habeat beneficium simplex, & consequenter potest capellanus, aut curatus excommunicatus toleratus recipere fructus beneficii in excommunicatione, præstando munera sua: secus dicendum de excommunicato vitando, cum Ecclesia nolit per ipsum orare, *ibid §. 2. n. 2. & seq.*

31. Injuste excommunicatus, qui ob injustam excommunicationem cogitur abesse à choro, nec potest præstare suum officium, videtur posse percipere fructus & distributiones, cum privatio distributionum sit pœna, pœna autem non videtur subeunda ab eo qui non deliquit. *ibid. n. 5.*

32. Excommunicatus qui non assistit divinis officiis, non potest recipere distributiones, quæ dantur assistentibus choro, etiamsi per ipsum non stet, ne absolvarur, & ne interfit choro; alioqui sequeretur excommunicatum commo- dum reportare ex sua excommunicatione. *ibid. n. 7.*

33. Gesta per excommunicatum vitandum, seu non toleratum, sunt invalida quoties fiunt ex officio tamquam jurisdictionis propriæ, (excepta tamen electione Summi Pontificis

tificis à Cardinalibus excommunicatis facta;) fecus dicendum de gestis excommunicati tolerati, & non vitandi, quæ valida sunt, etiamsi pertineant ad jurisdictionem propriam; peccat tamen graviter sponte se in actionibus jurisdictionis ingerendo, nisi aliunde adsit excusatio. *ibid. punct 5. n. 1. & 3.*

34. Ex dictis infer sententiam latam à judice excommunicato, validam esse. Item electionem, collationem, & resignationem beneficii factam ab excommunicato, validam quoque esse. Præterea valida esse instrumenta, testamentum, codicillum; & scripturas factas ab excommunicato, etiam tabellione. Similiter posse Episcopum excommunicatum toleratum, validè concedere facultatem administrandi sacramentum pœnitentiæ. *ibid. n. 4. & seq.*

35. Qui committit delictum eo tempore, quo Superior est excommunicatus denunciatus non ligatur excommunicatione lata à tali Superiore, quia caret jurisdictione, fecus dicendum si lata sit à jure: & etiam postquam judex seu Superior fuit absolutus. *ibid. n. 10.*

36. Suspensa jurisdictione Episcopi per excommunicationem, aut ea sublata per ejus mortem, remanet etiam suspensa, vel sublata auctoritas Vicarii Generalis; non autem Vicarii foranei seu particularis delegati ab Episcopo, cum ab eo datur appellatio ad Episcopum, nec sit unum & idem tribunal. *ibid. n. 12.*

37. Cuilibet excommunicato etiam tolerato, vetitum est, per se loquendo, sub veniali communicare cum aliis fidelibus, nisi in casibus infra dicendis: & è contra vetitum est fidelibus communicare cum excommunicato vitando, non verò cum tolerato, etiam sub veniali in actionibus civilibus, & secluso contemptu & scandalo; & non cum intentione semper aut perseveranter alloquendi: peccaret tamen mortaliter aliquis fidelis, si communicaret in crimine criminoso, id est, si cooperaretur scienter crimini vel contumaciæ, propter quam lata est excommunicatio. *ibid. p. 6. §. 1. n. 1. & seq.*

38. Prohibitum est communicare cum excommunicatis vitandis in casibus hoc carmine expressis:

Os, orare, vale, communicatio, mensa negatur.

39. Per *os*, intellige confabulationem, aut allocutionem, sive per litteras, sive per nuntios, &c. *Oratio*

Orare, intellige orationem factam cum excommunicatis vitandis.

Vale, intellige prohiberi omnem honorificam salutationem, nisi tendat ad emendationem excommunicati, & ad ipsius honorem. Potest enim ei dici: *Dominus te conuertat*, &c.

Communio, vetat societatem cum excommunicatis, seu in habitatione, exercitio, vel contractu, quamvis contractus si ineatur, sit validus ex parte non excommunicati,

Mensa, vetat communicationem cibi & potus in eadem mensa formaliter, ut accidit quando communis & socialis vita agitur. *ibid* §. 2. n. 1. & seq.

Sequentibus vero casibus licitum est communicare cum excommunicato vitando,

V. ile, lex, humile, res ignorata, necesse.

40. Per particulam *utile*, intellige utilitatem tam spirituales, quam temporalem ipsius participantis cum excommunicato, aut ipsius excommunicati participantis cum alio, dummodo utilitas sit vera & non ficta, ex. gr. spes reipublice & emendationis, persuasio, aut consilium, ut satisfaciat parti læsæ vel reipublice, aut petitio crediti sui ab excommunicato, seu medicinæ Medico excommunicato vitando. Item potest etiam excommunicatus vitandus petere suum creditum privatim à debitore, cui, licet excommunicato, tenetur solvere debitor. Imò videtur posse recipi legatum relictum ab excommunicato vitando, ut oratur oratione privata pro anima ipsius. *ibid*. n. 7. 8. & seq.

41. Per particulam *lex* intellige legem & jus matrimonialis, nam excommunicatis vitandis licet petere, & reddere debitum conjugale, & uxori participare cum marito excommunicato in colloquiis, mensa, &c, denique uterque conjux potest simul communicare, modo non communitet in crimine criminoso, & in divinis, aut uxor non petierit divortium à marito quoad habitationem. *ibid*. n. 17. & seq.

42. Per particulam *humile*, intellige officium servorum & subditorum, quibus licitum est obedire suis superioribus excommunicatis vitandis, & communicare cum eis usuali & ordinaria communicatione. Hinc religiosi possunt communicare, & obedire suis superioribus excommunicatis vitandis

tandis, milites suo duci, filii adoptivi, vel carnales, etiam illegitimi, suo patri: imò etiam alii affines, qui veniunt nomine filiorum, quales sunt gener, nurus, privignus, vel privigna gaudent privilegio participandi cum Superiore. Per patrem intellige non solum patrem verum, & immediatum, sed etiam avum, abavum, &c. aviam, matrem, novercam, focrum, &c. Quare poterit gener communicare cum focero excommunicato vitando, & e contra. Item famuli & servi etiam agricolæ seu rustici cum suis dominis, pupillus cum suo tutore, & clerici cum suo Episcopo, dum sunt in illius famulatu: secus dicendum de filio spiritali cum patre suo spiritali excommunicato, & de servo communicante per se & directè cum alio servo excommunicato vitando. Difficultas est, an prædictæ personæ communicare possint in divinis cum dominis, patribus, vel superioribus excommunicatis? Respond. posse, præstando ea, quæ concernunt subjectionem & ministerium seu famulatum, *ibid. num. 25.*

¶ *seq.*

43. Sicut autem ipsi famuli & subditi, communicare possunt cum suis dominis & patribus excommunicatis, ita & ipsi domini, Prælati, & patres possunt communicare cum suis famulis & subditis excommunicatis vitandis; quia in correlativis dispositum in uno, locum etiam habet in altero, secus dicendum de vasallis respectu suorum Principum temporalium; excipe tamen solutionem tributorum quæ illi debetur, *ibid. n. 37. & seq.*

44. Per particulam *resignorata*, intellige ignorantiam inculpabilem & inadvertentiam excusare à peccatis, & à censuris. *ibid. n. 41.*

45. Dubitans aliquem esse excommunicatum, & simul etiam esse denunciatum, non potest nec debet illum evitare, nam evitando exponeret se periculo faciendi illi injuriam, & privandi illum jure suo: tenebitur tamen vitare eum, qui ei dixit se esse excommunicatum vitandum, aut novit talem esse per famam publicam, aut parochus dicit eum esse vitandum: aut denique si fuit alias denunciatus excommunicatus, sed modo dubitatur an fuerit absolutus; nec adest probabilis certitudo. *ibid. n. 42. & seq.*

46. Confessarius non tenetur vitare excommunicatum quem novit solum in confessione esse excommunicatum vitandum. Similiter non tenetur aliquis eum evitare, quem fama

ma

ma publica constat percussisse clericum, sed non constat percusserit notoriè notorietate facti, *ibid. n. 45. & 47.*

47. In dubio juris nemo tenetur se tamquam excommunicatum gerere, si adhibuit sufficientem diligentiam, ad veritatem assequendam, ea que adhibita adhuc in dubio persistit: quoad dubium verò facti variant sententiæ. Unde si dubitat an clericum percusserit, non videtur esse vitandum: possidet enim jus participandi cum fidelibus, nec debet sibi iuri privari: secus dicendum est, si per famam, vel vestigia de dignos constet clericum percussisse notoriè. *ibid. num. 47. & seq.*

48. Ille non censetur excommunicatus, contra quem lata est excommunicatio sub conditione, sed dubitatur, si conditio sit adimpleta. *ibid. n. 53.*

49. Per particulam *neceffe* intellige necessitatem, tam spiritualem quam temporalem, excusantem à peccato participando cum excommunicato vitando, & excusantem ipsum excommunicatum cum aliis participantem: quare potest licet eleemosyna tradi excommunicato vitando qui ea indiget ad vitam, juxta sui status conditionem commode traducendam: potest quoque ei tradi equus ad iter peragendum; aut ab eo peti consilium vel medicina, si sit Advocatus vel Medicus, & sit necessitas gravis. Item potest & cum eo communicari ad pacem aliorum conciliandam, vel ad scandalum evitandum. *ibid. n. 57. & seq.*

50. Qui per metum gravem communicare cogitur cum excommunicato; excusatur à peccato, cum censeatur esse in gravi necessitate. Similiter non tenetur quis dissolvere contractum societatis in initum cum excommunicato ante excommunicationem, sed potest societatem continuare, & proficere qui ad præcavendum & evitandum damnum. *ibid. num. 62. & 63.*

51. Invalida sunt gesta per judicem excommunicatum vitandum: nam acta sine facultate & jurisdictione invalida sunt, peccatque iudex mortaliter ferendo sententiam in excommunicatione; excusari tamen potest à mortali excommunicatus toleratus ferendo sententiam juxta nonnullos. *ibid. punct. 7 n. 2. & 3.*

52. Excommunicatus quamvis toleratus non potest esse actor in iudicio in causis civilibus aut Ecclesiasticis, sive per se, sive per alium. Hinc sequitur excommunicatum non posse

posse accusare; nisi hoc faciat ex necessitate, nec posse alium convenire, vel reconvenire in iudicio; potest tamen se defendere, & appellare à sententia contra se lata; & quamvis non possit agere in iudicio, potest tamen dum rationabiliter dubitat de fuga debitoris eum coram iudice convenire, ne detrimentum patiatur, quia in hoc casu videtur se tantum defendere. *ibid num. 5. & seq.*

53. Valida sunt gesta in iudicio per actorem excommunicatum vitandum, quando à iudice, aut adversario fuit rejectus, & ei opposita excommunicatio; quia jus non irritat ipsius gesta, quamvis prohibeat agere. Imò non videtur mortaliter peccare, ratione parvitas materiæ. *ibid. n. 10. & 11.*

54. Excommunicatus toleratus licetè potest ferre testimonium, cum actus testandi ex natura sua vergat in favorem illius pro quo præstatur. Imò validum quoque est testimonium excommunicati vitandi, non solum in iudicio, sed etiam in testamentis, contractibus & instrumentis: ei tamen non licet officium Advocati, vel Procuratoris exercere, quamquam illius acta sunt valida, nec tenetur ad restitutionem pretii accepti, cum à nullo jure irritentur; hinc matrimonium celebratum à Procuratore excommunicato nomine alterius, validum est. Idem dic de tutoribus, & aliis assumentibus ad administrationem temporalem. *ibid. num. 12. & seq.*

55. Excommunicatio irritat, & annullat litteras & rescripta Apostolica & processus virtute illorum habitos, excepto casu seu articulo excommunicationis & appellationis *ibid. punct. ult. n. 1.*

56. Excommunicatus perseverans in excommunicatione per annum, suspectus evadit de hæresi; consequenter contra ipsum tamquam de hæresi suspectum procedi potest ex Tridentino *sess. 25. cap. 5.* præsumitur enim malè sentire, tam de potestate Ecclesiæ, cum non curet de censuris ab ipsa latis, quam de sacramentis, cum illa non suscipiat singulis annis, juxta præceptum Ecclesiæ. *ibid. num. 4.*

Excommunicatio minor.

57. Excommunicatio minor incurritur participando in rebus prohibitis cum excommunicato vitando, non solum vivente, sed etiam mortuo, ut si quis lavet cadaver affecti

majori